

Vabariigi Valitsus

Rahukohtu 3

Tallinn 15161

SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks

Roosikrantsi 7-3a, 10119 Tallinn

16. detsember 2016

PÖÖRDUMINE SEOSSES ABIKAASADE ÜHISE TULUDEKLARATSIOONI ESITAMISE ÕIGUSE ULATUSLIKU PIIRAMISE PLAANIGA

Lgp peaminister, hr Jüri Ratas!

Pöördume Teie poole kantuna murest seonduvalt valitsuskoalitsiooni plaaniga piirata ulatuslikult abikaasade ühise tuludeklaratsiooni esitamise õigust.

Kuigi Vabariigi Valitsus on praeguseks andnud teada kavatsusest loobuda esialgsest plaanist võtta abielupaaridelt ühisdeklaratsioonide esitamise võimalus üldse ära, kätkeb ka ühisdeklaratsiooni esitamise võimaluse kavandatav piiramine tõsiseid probleeme, millele soovime tähelepanu juhtida.

Rahandusminister Sven Sesteri poolt meedia vahendusel esitatud väide, et ühisdeklaratsiooni ärakaotamisest abielupaarid mitte ei kaotaks, vaid hoopis võidaksid, on parimal juhul pooltõde. Ühelt poolt on tõsi, et kui kasvõi ühele abikaasadest laieneb plaanitav tulumaksuvabastus kuni 500 euro ulatuses, on see märkimisväärselt suurem, kui praegu abielupaarile ühiselt taga-

tud maksuvabastus 340 euro ulatuses. Teisalt ei arvesta aga rahandusministri selgitus asjaoluga, et ühisdeklaratsiooni kaotamine mõjuks eriti valusalt perekondadele, kus leiba teenib vaid üks abikaasadest, samal ajal kui teine abikaasa pühendub lastele ja kodule või hooldamist vajavatele lähedastele.

Kui paaride puhul, kus tulu teenivad mõlemad osapooled, oleks plaanitav maksuvaba tulu liimit kahe peale kokku kuni 1000 eurot, siis vaid ühe tuluteenijaga abielupaaride puhul oleks see poole väiksem ehk maksimaalselt 500 eurot. Tõsi, numbriliselt nende maksuvabastuse määr tõuseks (340-lt eurolt maksimaalselt 500 euroni), aga paaridel, kus tulu teenivad mõlemad osapooled, tõuseks see oluliselt rohkem, sõltumata sellest, kas nad on abielus või mitte. See aga tähendab ühe tuluteenijaga abielupaaridele suhtelist kaotust.

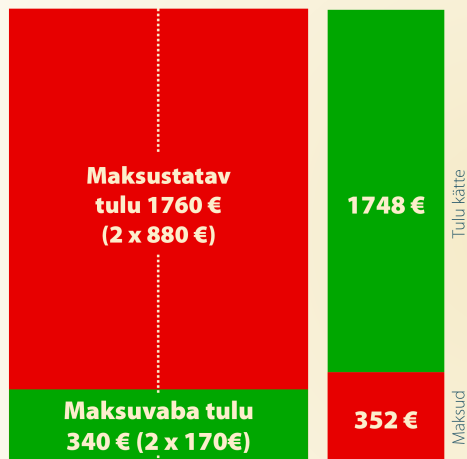
Lisaks eelnevale eirab rahandusministri selgitus tõsiasja, et ühe tuluteenijaga abielus paaridele ei oleks seadusemuudatuse kohaselt tingimata tagatud enam isegi mitte 500 eurost maksuvaba tulu limiiti. Nimelt oleks koalitsioonilepingu kohaselt niisugune tulumaksuvabastus tagatud üksnes inimestele, kes teenivad kuni keskmist palka. Samal ajal keskmisest palgast enam teenivate inimeste maksuvaba tulu hakkaks sissetuleku kasvades sujuvalt kahanema ja kaoks 2100 eurost suurema sissetuleku puhul. Abielupaaridele, kus tulu teenib vaid üks abikaasadest, tähendaks see, et kui töötav abikaasa pingutab kahe eest ning teenib tulu 2100 eurot kuus või rohkem, ei saada enam üldse mitte mingit tulumaksuvabastust – ei 1000 eurot, 500 eurot ega ka 340 eurot kuus, vaid lihtsalt null eurot kuus.

Tähelepanuväärselt muudab olukorra eriti ebaõiglaseks asjaolu, et kui üks ja sama tulu 2100 eurot kuus saaks teenitud eraldi mõlema abikaasa poolt võrdses osas 1050 eurot kuus, mis on napilt alla keskmise palga, siis oleks perekonnale tervikuna tagatud 1000 eurot igakuist maksuvaba tulu. Niisugusel juhul saaks sama perekond aastas 12 000 euro tulu ulatuses rohkem maksuvabastusi, mis teeb kokku puhast rahalist võitu tervelt 2400 eurot (20% 12 000-st), olgugi et perekonna sissetulek on mõlemal juhul täpselt üks ja sama.

Seda väidet võib selgitada ka skemaatiliselt, tuues järjestikku välja eelnevalt kõne all olnud numbritest lähtuva maksustamise võrdluse ühe- ja kahe tuluteenijaga perekondade võrdluses esmalt praegu kehtiva ja seejärel planeeritava korra kohaselt (vt skeeme järgmisel lehel).

Maksustamine praegu kehtiva korra kohaselt

**Kahe inimese poolt võrdsetes osades
1050 € teenitud tulu 2100 €**

Aastas tasumisele kuuluv tulumaks: **4224 €**

Vahe:
0 €

**Ühe abikaasa poolt teenitud
perekonna ühine tulu 2100 €**

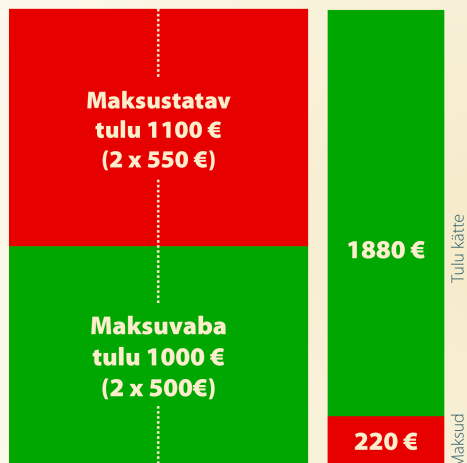

Aastas tasumisele kuuluv tulumaks: **4224 €**

Skeem: Varro Vooglaid

Maksustamine planeeritava korra kohaselt

**Kahe inimese poolt võrdsetes osades
1050 € teenitud tulu 2100 €**

Aastas tasumisele kuuluv tulumaks: **2640 €**

Vahe:
2400 €

**Ühe abikaasa poolt teenitud
perekonna ühine tulu 2100 €**

Aastas tasumisele kuuluv tulumaks: **5040 €**

Skeem: Varro Vooglaid

Niisugust korraldust ei saa pidada õiglaseks, kui ühe tuluteenijaga abielupaar peab (ülaltoodud näites esitatud sissetuleku korral) maksma aastas tulumaksu rohkem kui kahe keskmise palga võrra enam kui koos elav paar, kes ei pruugi olla abieluski ning kes teenis täpselt sama tulu mõlema osapoole poolt eraldi.

Abikaasadelt tulu ühise deklareerimise õiguse sisuline äravõtmine tähendaks rünnakut abielu institutsiooni ja ühe leivateenijaga perekonnamudeli vastu ning kannaks ideoloogilist sõnumit, mille kohaselt peab riik oluliseks mitte seda, et abielus pühendutaks kodule ja lastele, vaid pigem seda, et kõik inimesed viiksid end tööturule, jättes kodud tühjaks.

Samuti läheks see plaan vastuollu perekonnaseaduse loogikaga, mille kohaselt on abielu vältel omandatud vara abikaasade ühisvara. Kui ükskõik kumma osapoole teenitud tulu on reaalselt abikaasade ühisvara, tuleks seda ka maksustamisel sellisena käsitleda – ühise tuluna, mitte ühe abikaasa isikliku tuluna. Nagu maksueksperdid on juba hoiatanud, hakkavad vastasel korral tekkima mitmed tõsised õiguslikud probleemid.

Näiteks loodaks tulu mitte teeniva abikaasa tulumaksuvabastuse tulu teenivale abikaasale ülekandmise võimaluse äravõtmisega olukord, kus neil abielupaaridel, kel on see võimalik, tekib põhjendatud huvi lasta seni ühele osapoolele makstud töötasu kanda mõlemale osapoolele võrdsetes osades. Kui see ei ole aga võimalik, siis hakatakse ilmselt deklareerima tulu võrdsetes osades eraldi, isegi, kui töötasu on makstud üksnes ühele abikaasadest, mis omakorda võib tekitada mõttetuid vaidlusi Maksu- ja Tolliametiga.

Samas ei saaks abielupaaride sellist sammu pidada põhjendamatuks, pidades silmas, et abikaasade vara on perekonnaseaduse kohaselt ühisvara ning seega on ka selle juurdekasv ühise vara, mitte vaid ühe abikaasa vara juurdekasv, sõltumata sellest, kellele konkreetselt tasu maksti. Kuivõrd vaid ühele abikaasale makstud töötasust kuulub seaduse kohaselt pool teisele abikaasale, peaks sel teisel abikaasal olema ka õigus ja võimalus oma tulu deklareerida, isegi, kui ta ise seda ei teeninud.

Tahame loota, et plaan piirata ulatuslikult abikaasade ühise tulu deklareerimise võimalusi ei lähtu sihiteadlikust ideoloogilisest eesmärgist kahjustada abielulise eluviisi ja eriti ühe tulutee-

nijaga perekonnamudeli elujõudu. Igal juhul saadaks selle plaani elluviimine ühiskonnale abielu alavääristava sõnumi, võttes ära seni abielupaaridele tagatud privileegi ning looks olukorra, mis oleks eriti ebaõiglane ühe tuluteenijaga abielupaaride suhtes, kahjustades teistega võrreldes oluliselt nende rahalist olukorda.

Seejuures võib plaani elluviimine minna vastuollu põhiseaduse §-ga 27, mille kohaselt on perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena riigi kaitse all. Tõsi, see säte otsest ei nõua abielule maksusoodustuste tegemist, ent abikaasade ebasoodsam maksustamine võrreldes vallalistega oleks kindlasti selle sätte mõttega vastuolus.

Igal juhul oleks ühisdeklaratsiooni ärakaotamise näol tegu individualistlikke ja niisugusena ühiskonnale kahjulikke suundumusi soosiva muudatusega. Soodustatud subjektina käsitletakse mitte perekonda, vaid indiviidi, koheldes kõiki ühetaoliselt, sõltumata sellest, kas nad on abielus või mitte. Enam poleks vahet, kas tegemist on üksiku inimesega või näiteks paljulapselise ja abielu kaudu üheks tervikuks seotud perekonna isaga, kes on pere ainus leivateenija.

Abielu ja perekonna ideaale väärtustavate inimeste lugupidamist valitsus sellise plaani elluviimisega kindlasti ei pälvi. Seda järeldust ei muuda ka tõsiasi, et paljulapselise pere igakuist toetust plaanitakse tõsta eelmise valitsuse plaanitud 200 euro asemel 300 euron. Sisuliselt tähendab see, et valitsus annaks lastetoetusena ühe tuluteenijaga peredele raha, mille samas võtaks neilt maksuvabastuse ärakaotamisega tagasi. Igal juhul toetaks perekonna väarikust ja elujõudu tunduvalt enam see, kui talle võimaldataks märkimisväärseid maksusoodustusi, selle asemel, et seada teda üha enam sõltuvusse sotsiaaltoetustest ja -teenustest.

Põhjendatuks ei saa pidada ka ajakirjanduses esitatud ettepanekut piirata tulu ühise tervikuna deklareerimise õigus vähemalt kolme lapsega abielupaaridele kuni noorima lapse esimese klassi lõpetamiseni¹ – olgugi, et selline lahendus oleks kindlasti vähem ebaõiglane kui valitsuse praeguste kavatsuste elluviimine.

Esiteks pole arusaadav, miks peetakse seda taunitavaks, kui üks abikaasadest pühendub mitte palgatööle, vaid lastele, kodumajapidamisele, hooldamist vajavatele lähedastele või muule olu-

¹ Vt Lea Danilson-Järg, "Kas visata lapsevanemad koos vanniveega välja?", Postimees, 12.12.2016

liseks peetavale. Selles, et abielupaarid otsustavad ise, kuidas oma elu korraldada, ei ole ju midagi halba – eriti pidades silmas, et ka riigi vaatevinklist pole rahaliselt vahet, kas perekonna sissetulek teatud summas on teenitud ühe või kahe inimese poolt.

Teiseks ei võta selline ettepanek arvesse põhjendatud huvi, et vajadus ühe abikaasa tööturust eemalejäämise järele võib lähtuda ka muudest tungivatest vajadustest kui see, et kolme lapse kõrvalt on raske mõlemal abikaasal palgatööl käia.

Näiteid võib siin tuua mitmeid, aga piisab, kui mõelda olukorrale, kus perekonda sünnib juba esimese või teise lapsena puudega või lihtsalt erivajadustega laps, kelle hooldamiseks, kasvatamiseks ja õpetamiseks on vaja tavapärasest palju rohkem vanemlikku aega ja hoolt, nii enne kooli kui ka kooli ajal – võimalik, et koduõppe vormis, eriti väljaspool mõnda suuremat linna, kus vanemate võimalused leida oma lapsele maailmavaateliselt või lapse erivajaduste seisukohast sobilik kool on iseäranis piiratud.

Samuti võib kaalukas huvi ühe abikaasa koduseks jäämiseks olla tingitud selle abikaasa enda puudest või haigusest, vajadusest kanda hoolt mõne lähedase (näiteks ema, isa, vanaema, vanaisa, onu, tädi või sõbra) eest, aga miks ka mitte soovist pühenduda õpingutele, heategevusele, muusikale, kunstile, teadusele või muule oluliseks peetavale.

Veelgi enam: ühe abikaasa tööturult eemalejäämine ei pruugi üldse lähtuda kellegi vabatahtlikust valikust, sest see võib olla tingitud ka palgatöö võimaluste piiratusest või puudumisest. Eriti tõenäoline on selline olukord jällegi hääbuvates maapiirkondades, kus töökohti sageli ei ole, rääkimata kvalifitseeritud ja hästi tasustatud töökohtadest.

Seega sageli võib olukord, kus tulu teenib vaid üks abikaasadest, olla mitte märk rahaliste võimaluste (üle)küllusest, vaid sellest, et inimesed pingutavad väga, et perekond saaks täita oma põhilist funktsiooni – kanda hoolt oma liikmete ja teiste lähedaste eest – ning et kodus oleks mitte tühjus, vaid elu.

Ühe tuluteenijaga suuremal perekonnal on niigi raske hakkama saada ning vägagi tõenäoliselt tuleb pingutada mitmel kohal. Sellisena on valitsuse plaan karistada oluliselt suurema maksu-

koormusega abielupaare, kus mõlemad abikaasad ei lähe palgatööle (ei paiguta lapsi riiklikusse haridusasutusse või ei vii (või ei saa viia) hooldamist vajavat perekonnaliiget hooldekodusse), vaba ühiskonna ideaalide ja perekondlike väärtuste taustal eriliselt eemaletõukav.

Kokkuvõttes peaks abielu institutsiooni ja perekondlikku eluviisi austav valitsus kohtlema abielupaare ühtse tervikuna, mitte üksnes eraldiseisvate indiviididena. Sellest lähtuvalt peaks austama ka põhimõtet, et abikaasade vara ning nende tulu selle vara juurdekasvuna on ühine.

Niisiis loodame, et ühisdeklaratsioonide esitamise õiguse ulatusliku piiramise plaan ei ole juba kivisse raiutud ning valitsus on valmis sellest kas loobuma või seda oluliselt muutma.

Lugupidamisega

Varro Vooglaid

Juhatuse esimees

SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks